

การติดตามประเมินผล และสังเคราะห์องค์ความรู้ โครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร¹

Evaluation and Knowledge Synthesis on the Ethical School Project
Under Bangkok Metropolitan Administration

ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์

Panyadech Phantuwat

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพฯ 10300

Faculty of Education Suan Dusit University Bangkok 10300

E-mail: singhathong9@gmail.com

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การติดตามประเมินผล และสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร” ภายใต้ทุนสนับสนุนการวิจัยของบริษัท เทเวศประกันภัย จำกัด (มหาชน)

บทคัดย่อ

การติดตามประเมินผล และสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามประเมินผลความสำเร็จกระบวนการสร้างโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนคร และสังเคราะห์องค์ความรู้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นกระบวนการสร้างโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนคร โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และติดตามประเมินผลโครงการทั้งระบบด้วย CIPP Model ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานด้วยกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) โดยถอดบทเรียนก่อนการทำกิจกรรม (Peer Assist: PA) ระหว่างทำกิจกรรม (Story Telling) ถอดบทเรียนหลังกิจกรรม (After Action Review: AAR) และใช้การวิเคราะห์ SWOT ด้านสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรของโครงการ ในการวิเคราะห์ผลซ้ำเพื่อนำไปสู่การตีความหมายข้อมูล (Interpretation of Data) โดยผลการประเมินและการสังเคราะห์องค์ความรู้พบว่า โครงการประสบผลสำเร็จตามตัวชี้วัดในการประเมินโดย **ด้านบริบท (C)** โครงการมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน มีความต้องการของกิจกรรมหลักในการดำเนินงาน และมีกิจกรรมย่อยในการกระตุ้นให้เกิด

การมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา และชุมชนอย่างต่อเนื่องในการกำหนดทิศทางการร่วมกันในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ด้านปัจจัยนำเข้า (I) ความพร้อมของทรัพยากร (4M) ในการดำเนินงานส่งผลให้เกิดความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานตาม “คุณธรรมเป้าหมาย” และวางแผนในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน “คุณธรรมอัตลักษณ์” **ด้านกระบวนการ (P)** กระบวนการดำเนินงานที่มีความต่อเนื่องในแต่ละกิจกรรม ที่ส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้ และสามารถถ่ายทอดสู่ผู้อื่นได้ โดยมีผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงานสนับสนุน มีการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงประยุกต์ใช้เป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ภายใต้กรอบ “โตไปไม่โกง” ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกและส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน **ด้านผลผลิต (P)** ผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา นำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสู่การปฏิบัติและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในชีวิตประจำวัน มีทักษะชีวิตที่ดีในสังคมและถ่ายทอดเผยแพร่องค์ความรู้ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อยอดโครงการและขยายผลสู่โรงเรียนอื่น โดยมีองค์ความรู้ “คุณธรรมอัตลักษณ์” และแนวทางในการปฏิบัติ “โตไปไม่โกง” ที่ได้จากการถอดองค์ความรู้ของโครงการ

คำสำคัญ: สัมเคราะห์องค์ความรู้, โรงเรียนคุณธรรม, คุณธรรมต้นทุน, คุณธรรมอัตลักษณ์, โตไปไม่โกง, สมุดบันทึกความดี

Abstract

The study of evaluation and knowledge synthesis on school ethics under Bangkok Metropolitan Administration aims to assess the success of constructional process of ethical schools in the metropolis and synthesize knowledge and factors related to such process. The study was carried out by Participatory Action Research (PAR) method. CIPP Model along with knowledge management (KM) for operational analysis through Peer Assist (PA), Story Telling (ST), and After Action Review (AAR) were taken for assessment of the entire outcomes in the project. In addition, SWOT analysis was utilized for analysis of internal and external circumstance of the project as repeated measurement which leads to interpretation of data. Based on the evaluation outcome and knowledge synthesis, it was found that the project was successful according to the performance indicators. In terms of **context (C)**, the project complies with the instructional model embedding ethical implications in

accordance with the Ministry of Education's curriculum and schools' policies. The project revealed continuation of major and minor activities which stimulate participations of teachers, students, school management teams, parents, educators, and communities to shape the direction of ethical school development.

As for the **input (I)**, the existence of 4M resources results in collaboration and participation in formulating plans to acquire “goal ethics” and “attribute ethics” through school activities. In relation to the **process (P)**, it shows the connected sequences of activities which initiate knowledge transferrable to the others supported by the management teams, master teachers, student leaders, parents, educators, and supporting administrators. The knowledge has been developed and applied as attribute ethics of schools under the “anti-corruption” framework which exerts the positive influences on students' behaviors and life skills. In respect of **product (P)**, the management teams, master teachers, student leaders, parents, and educators translate ethical development knowledge

into their practices and apply it in their daily lives. The daily behaviors of target group are positively changed. They show good social skills, and they are able to pass on and promulgate knowledge which supports developmental participation to promote and expand the project to other schools underpinned by “attribute ethics” knowledge and “anti-corruption” framework derived from Peer Assist (PA) of the project

Keywords: knowledge synthesis, ethical school, capital ethics, attribute ethics, anti-corruption, good-practice journal

ความเป็นมา

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาควบคู่กับการพัฒนาด้านความรู้และทักษะ จะช่วยให้คนใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ เป็นคนดีของสังคม อย่างสมบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, หน้า2) ที่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนในแง่ของการพัฒนาเจตคติ การสร้างคุณธรรมจริยธรรม ในมาตรา 4 วรรคแรกว่า “การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลากร และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” โดย ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี และคณะกรรมการรับสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในการช่วยเหลือโรงเรียนให้สร้างคนดีแก่บ้านเมือง (คม ชัด ลึก, 2559) โดยพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ตั้งเป็นกองทุนใช้ชื่อว่ากองทุนการศึกษา โดยพระองค์มีพระราชประสงค์ที่จะทำงานแบบ ปิดทองหลังพระ ซึ่งคณะทำงานได้คัดเลือกโรงเรียน เข้าร่วมตั้งเป็นโครงการโรงเรียนคุณธรรม ตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา โดยกำหนดหลักทำงาน

ให้กับโรงเรียน 2 เรื่อง คือ สร้างความพร้อมและ
สร้างชาติ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นดำเนินโครงการ
โรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็น
ความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพระนคร,
กรุงเทพมหานคร, และสถานศึกษาในเขตพระนคร
จำนวน 11 แห่ง (สำนักงานเขตพระนคร, 2559)
ประกอบด้วย โรงเรียนราชบพิธ โรงเรียน
วัดมหรณพาราม ในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียน
วัดมหาธาตุ โรงเรียนวัดพระเชตุพน โรงเรียน
วัดสุทัศน์ โรงเรียนวัดราชบูรณะ โรงเรียน
วัดตรีทศเทพ โรงเรียนวัดใหม่อมตรส โรงเรียน
วัดอินทวิหาร โรงเรียนวัดราชนันทา โรงเรียน
วัดมกุฏกษัตริยาราม และบริษัท เทเวศรประกันภัย
จำกัด (มหาชน) ที่เป็นหน่วยงานหลักใน
การสนับสนุนการจัดทำโครงการ และดำเนินโครงการ
ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยมีเป้าหมาย
เพื่อพัฒนาโรงเรียนในเขตพระนครให้เป็นโรงเรียน
คุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยการจัด
กิจกรรมพัฒนาผู้สอน ผู้เรียน ตลอดจนกิจกรรม
เสริมหลักสูตรต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน เพื่อบ่มเพาะ
พฤติกรรมที่ดีงาม และพัฒนาผู้เรียนให้มี
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตร
สถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐานกำหนด โดยใช้คุณธรรมพื้นฐานโตไปไม่โกง
ของกรุงเทพมหานคร (กระทรวงศึกษาธิการ,
2558) เป็นคุณธรรมหลักในการปลูกฝังด้าน
คุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม และความดี ความงาม
ให้กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม

ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และอาศัยกิจกรรม
การมีส่วนร่วมเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้
เพื่อปลดปล่อยพลังทางสติปัญญาให้กับผู้เรียน
ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงาม
ทั้งทางจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และ
สังคม

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อติดตามประเมินผลความสำเร็จ
กระบวนการสร้างโรงเรียนคุณธรรมในเขต
พระนคร
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ ปัจจัยที่
เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรม และกระบวนการ
สร้างโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนคร

เป้าหมาย

1. กระบวนการที่ใช้ในการขับเคลื่อน
โครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร
เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมส่งผลต่อการดำเนินงาน
ที่บรรลุเป้าหมายของโครงการ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการขับเคลื่อนเป็นไป
ในทิศทางที่เหมาะสมและบรรลุผลสัมฤทธิ์
ของโครงการ

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 พื้นที่ดำเนินงานวิจัย ได้แก่ โรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย โรงเรียนราชพิพิธ โรงเรียนวัดมหารณพาราม ในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียนวัดมหาธาตุ โรงเรียนวัดพระเชตุพน โรงเรียนวัดสุทัศน์ โรงเรียนวัดราชบูรณะ โรงเรียนวัดตรีทศเทพ โรงเรียนวัดใหม่อมตรส โรงเรียนวัดอินทริหาร โรงเรียนวัดราชนาคตา และโรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม จำนวน 11 โรงเรียน

1.2 กลุ่มเป้าหมายได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และเครือข่ายผู้ปกครอง ของโรงเรียน ทั้ง 11 โรงเรียน รวมถึงประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนแวดล้อมของพื้นที่ดำเนินการวิจัย ในเขตพระนครศรีอยุธยา ในปีการศึกษา 2558–2560

2. ขอบเขตด้านการดำเนินงาน

2.1 ศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านคุณธรรมในโรงเรียนภายในเขตพระนครศรีอยุธยา ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยภาพรวม ตลอดจนกระบวนการสร้างโรงเรียนคุณธรรมทั้งในและต่างประเทศ

2.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง รูปแบบกระบวนการ วิธีการวิจัย เกณฑ์และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการที่เหมาะสม สร้างและพัฒนาเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินผลโครงการ แบบบันทึกกิจกรรมและถอดองค์ความรู้

2.3 ดำเนินการตามกิจกรรม ติดตามและประเมินผลกิจกรรมที่ครอบคลุม บริบทปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบของโครงการ โดยใช้กิจกรรมหลัก 11 กิจกรรมในการขับเคลื่อน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมประชุมร่วมกับผู้บริหารเขตพระนครศรีอยุธยาและผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพระนครศรีอยุธยา 2) กิจกรรมสมุดบันทึกความดี 3) กิจกรรมมุมคุณธรรม 4) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผู้บริหาร และครูแกนนำ 5) กิจกรรมศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ 6) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา 7) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการนักเรียนระดับชั้นประถมปลาย 8) กิจกรรมสัมมนา

คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน 9) กิจกรรมถอดองค์ความรู้ 10) กิจกรรมสัปดาห์วิชาการคุณธรรม 11) กิจกรรมติดตามประเมินผลกิจกรรม โดยเริ่มต้นกิจกรรมที่ 1-10 เดือน มีนาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2559 และสิ้นสุดกิจกรรมที่ 11 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2560

2.4 สังเคราะห์องค์ความรู้ของกระบวนการสร้างโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนคร ที่มาของโครงการ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ ตลอดจนความยั่งยืน และกรณีตัวอย่าง รวมถึงข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม Participatory Action Research: PAR ตามแนวทางของ (Kemmis and McTaggart, 1988, pp.129-130) ในการดำเนินการร่วมกับการติดตามประเมินผลโครงการทั้งระบบด้วย CIPP Model ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2004, pp.246-250) (เยาว์ตึรางชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2542, หน้า79) ในการประเมินContext (บริบท หรือสถานะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานด้วยกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM)

ตามแนวคิดของ (Alavi, 2000, pp.108-120) (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2544, หน้า52-53) (กรมวิชาการ, 2541) (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548) โดยการใช้การถอดบทเรียนก่อนการทำกิจกรรมด้วยวิธีการ (Peer Assist: PA) ระหว่างทำกิจกรรมด้วยวิธี (Story Telling) ถอดบทเรียนหลังกิจกรรมด้วยวิธี (After Action Review: AAR) และประยุกต์ใช้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT (Kotler, 1994, pp.257-258) (พิชญ จงสถิตวัฒนา, 2542, หน้า79-85) ในการวิเคราะห์ Strength (จุดแข็ง) Weakness (จุดอ่อน) Opportunity (โอกาส) และ Threat (อุปสรรค) ในการวิเคราะห์ผลซ้ำเพื่อนำไปสู่การตีความหมายข้อมูล (Interpretation of Data) โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (สุรางค์ จันทวานิช, 2547, หน้า67) กล่าวไว้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่นำแนวคิด 2 ประการมาผสมผสานกัน คือการปฏิบัติการ (Action) ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่โครงการวิจัยจะต้องดำเนินการ และคำว่า การมีส่วนร่วม (Participation) อันเป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือสถานการณ์ อันใดอันหนึ่ง แล้วร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหาของการดำเนินการ การช่วยให้ข้อมูลและ

การช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไข ปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรมนั้น ๆ การศึกษาวิจัย ในครั้งนี้จึงได้ออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่ม เป้าหมายและเครือข่าย ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการคิด วิเคราะห์ และวางแผนการดำเนินโครงการ ได้อย่างถูกต้อง ในการแก้ไขปัญหาและ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ที่ส่งผลให้ผู้วิจัย และนักพัฒนา ได้เรียนรู้ชุมชนได้ประสบการณ์ ในการทำงานร่วมกับชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย ทำให้เข้าใจชุมชนและกลุ่มเป้าหมายได้ดีขึ้น จนเกิด แนวคิดในการพัฒนา และบูรณาการองค์ความรู้ ในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนคร อย่างแท้จริง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย (ชัชวาลย์ ทัดศิริวัช, 2559, หน้า16-19) ดังนี้

1. ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research Phase) เป็นการศึกษาข้อมูลของโรงเรียนในเขต พระนคร และชุมชนแวดล้อมโรงเรียนในการเตรียม ความพร้อมของกลุ่มเป้าหมายที่ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้มี ความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแกนหลัก ในกระบวนการวิจัย โดยมุ่งเน้นที่จะให้เกิด สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมาย ที่ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยในการเตรียมวิจัย 5 ขั้นตอน

1.1 การสร้างความสัมพันธ์กับสถาน ศึกษาและชุมชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ วิจัย โดยผู้วิจัยและคณะทำงานลงพื้นที่เพื่อไปพบ กับกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย พูดคุยแนะนำตัว เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสร้างการมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการ วิจัย ในการพัฒนาโรงเรียนในเขตพระนคร ให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม ด้วยการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้สอน ผู้เรียน ตลอดจนกิจกรรมเสริม หลักสูตรต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน เพื่อบ่มเพาะ พฤติกรรมที่ดีงาม และพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตร สถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานกำหนด โดยใช้คุณธรรมพื้นฐาน โตไปไม่โกงของกรุงเทพมหานครเป็นคุณธรรมหลัก ในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ความดี ความงามให้กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการ มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และอาศัย กิจกรรมเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ เพื่อปลดปล่อย พลังทางสติปัญญาให้กับผู้เรียน ซึ่งจะช่วยส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามทั้งทางจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม

1.2 การสำรวจข้อมูลโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 11 โรงเรียนและศึกษาชุมชนแวดล้อมเพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียนที่เป็นลักษณะทางกายภาพ รวมถึงสภาพแวดล้อมภายในชุมชนเพื่อหาความเชื่อมโยงในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

1.3 คัดเลือกโรงเรียนเป้าหมายและชุมชนโดยเลือกโรงเรียนที่ตอบรับเข้าร่วมโครงการ และชุมชนแวดล้อมโรงเรียนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อเป็นโรงเรียนต้นแบบในการทำวิจัยและเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้กับโรงเรียนและชุมชนอื่น ๆ

1.4 การเข้าสู่โรงเรียนและชุมชนเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์และสร้างความคุ้นเคยกับเป้าหมายเพื่อค้นหาผู้นำเครือข่ายที่เป็นครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ และเครือข่ายผู้ปกครอง ในการเป็นผู้นำกลุ่มขับเคลื่อนและพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

1.5 การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ โดยการสร้างครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ เครือข่ายผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อเป็นแกนนำในการปฏิบัติงานวิจัยร่วมกับนักพัฒนาและคณะผู้วิจัย โดยใช้กิจกรรมในการประสานความร่วมมือ สร้างความเข้าใจกรอบของการวิจัยและการหาวิธีแนวทางพัฒนา เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจตรงกันในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

2. ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 4 ขั้นตอน

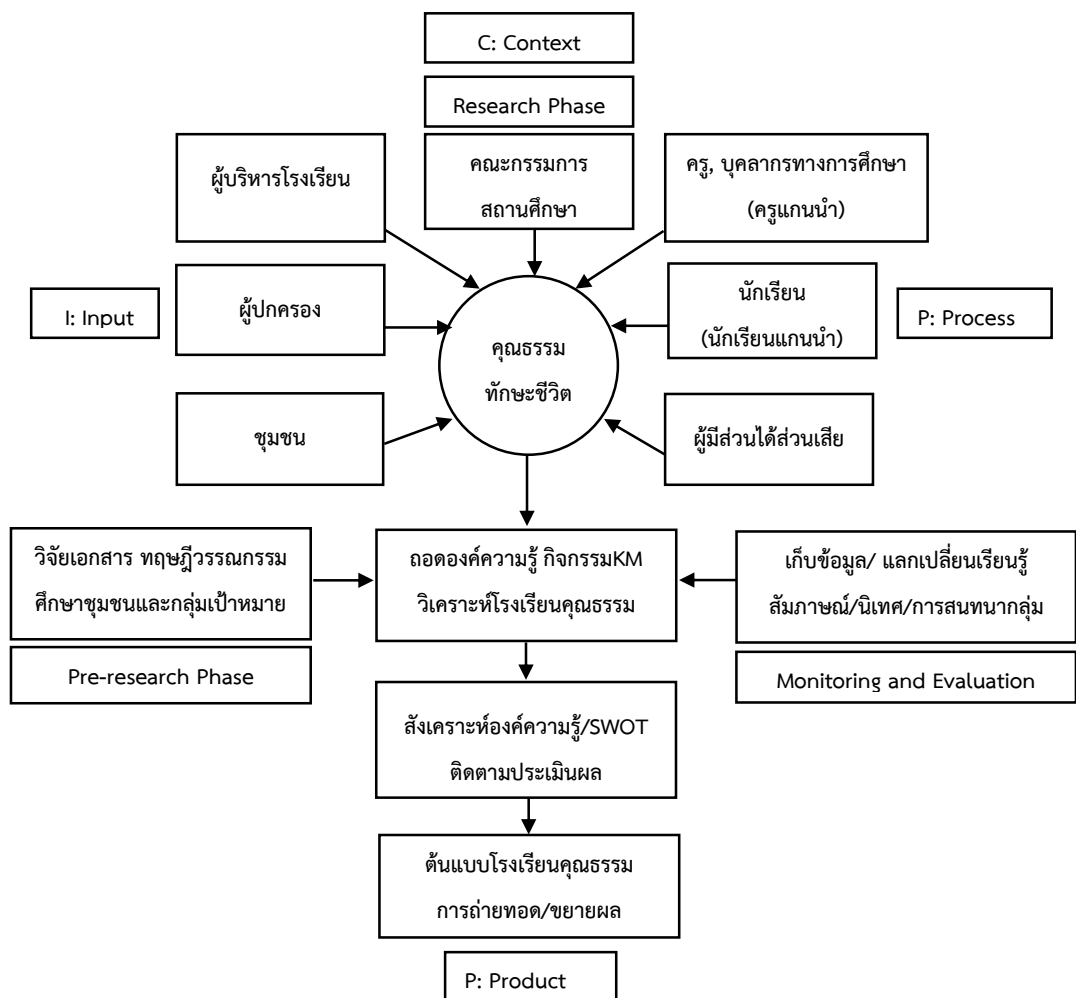
2.1 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาโดยเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติด้วยวิธีการการอภิปรายถกปัญหา (Dialogue) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มเป้าหมายถึงการใช้คุณธรรมพื้นฐาน “โตไปไม่โกง” ที่ประกอบด้วยคุณธรรมเป้าหมาย 5 คุณธรรม 1) ซื่อสัตย์ 2) รับผิดชอบ 3) รักในความเป็นธรรม 4) พอเพียง 5) จิตสาธารณะ ที่มุ่งเน้นทักษะชีวิต 5 ด้าน ดังนี้ 1) การคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ 2) ตระหนักรู้ในตนเองและความเห็นใจผู้อื่น 3) การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร 4) การตัดสินใจและการแก้ปัญหา 5) การจัดการอารมณ์และความเครียด เพื่อประเมินปัญหาความต้องการ พร้อมกับการประเมินความเป็นไปได้ของโครงการโดยใช้ CIPP Model เป็นกรอบในการประเมิน

2.2 พิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมหลักในการขับเคลื่อนโครงการ และมีส่วนร่วมในการโครงการของกลุ่มเป้าหมายรวมถึงประเมินปัญหาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันในการวางแผนและกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการ ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ถอดบทเรียนก่อนการทำกิจกรรมด้วยวิธีการ (Peer Assist: PA)

2.3 กำหนดกิจกรรมหลักที่ใช้ในการขับเคลื่อนโครงการ และการจัดการตามแนวทางโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม และวางแผนแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ ด้วยกระบวนการจัดการความรู้โดยถอดบทเรียนก่อนการทำกิจกรรมด้วยวิธีการ PA

2.4 การปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ผ่านกิจกรรมหลัก 10 กิจกรรมที่ใช้ขับเคลื่อนโครงการที่ได้ตกลงร่วมกัน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมประชุมกับผู้บริหารเขตพระนคร และผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพระนคร 2) กิจกรรมสมุดบันทึกความดี 3) กิจกรรมมุมคุณธรรม 4) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารและครูแกนนำ 5) กิจกรรมศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ 6) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา 7) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 8) กิจกรรมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน 9) กิจกรรมถอดองค์ความรู้ 10) กิจกรรมสัปดาห์วิชาการคุณธรรม โดยทั้ง 10 กิจกรรม ใช้กระบวนการจัดการความรู้ในการถอดบทเรียนระหว่างทำกิจกรรมด้วยวิธี (Story Telling) และถอดบทเรียนหลังกิจกรรมด้วยวิธี (After Action Review: AAR)

3. ระยะเวลาติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and Evaluation Phase) เป็นขั้นตอนในการวัดผลสำเร็จของโครงการตามตัวชี้วัดโดยใช้ CIPP Model เป็นกรอบในการประเมินโครงการทั้งระบบ ร่วมกับการถอดบทเรียนหลังกิจกรรม AAR และการวิเคราะห์ SWOT โดยคณะผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมายจะทำการตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลของการวิจัยว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ร่วมกัน จากนั้นจะมีการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และจัดเวทีสัมมนาเพื่อนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ความดี ความงามให้กับผู้เรียนในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามทั้งทางจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม ผ่านกระบวนการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพกรอบแนวคิดของการวิจัยเป็นการแสดงภาพความเชื่อมโยงของกระบวนการที่ใช้ในภาพรวมของการศึกษาถึงกระบวนการที่ใช้ในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานของการได้มาซึ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับ

คุณธรรมและทักษะชีวิตที่ได้จากการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กิจกรรมที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดความรู้แต่ละกิจกรรม เพื่อนำไปปรับใช้เป็นคุณธรรมต้นแบบและทักษะชีวิตที่ได้ของโรงเรียนคุณธรรมที่เข้าร่วมโครงการครั้งนี้ ทั้ง 11 โรงเรียน

นิยามศัพท์

โรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร
หมายถึง โรงเรียนที่เข้าร่วมในโครงการส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมในพื้นที่เขตพระนคร จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนราชบพิธ โรงเรียนวัดมหรณพาราม ในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียนวัดมหาธาตุ โรงเรียนวัดพระเชตุพน โรงเรียนวัดสุทัศน์ โรงเรียนวัดราชบูรณะ โรงเรียนวัดตรีทศเทพ โรงเรียนวัดใหม่อมตรส โรงเรียนวัดอินทรวihar โรงเรียนวัดราชนัดดา และโรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำการวิเคราะห์ไปใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิผลของการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนคร โดยใช้แบบจำลอง CIPP Model เป็นกรอบในการประเมิน

บริบท หมายถึง ความสอดคล้องของโครงการกับบริบทของโรงเรียน/ชุมชนปัญหาวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการสร้างโรงเรียนคุณธรรม 11 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนราชบพิธ โรงเรียนวัดมหรณพาราม ในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียนวัดมหาธาตุ โรงเรียนวัดพระเชตุพน โรงเรียนวัดสุทัศน์ โรงเรียนวัดราชบูรณะ โรงเรียนวัดตรีทศเทพ โรงเรียนวัดใหม่อมตรส โรงเรียนวัดอินทรวihar โรงเรียนวัดราชนัดดา และโรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม

ปัจจัยนำเข้า หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความพร้อม และความสามารถของผู้บริหาร คณะครูนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้รับผิดชอบโครงการ ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ความพอเพียงของบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ การทำความเข้าใจพร้อมทั้งฝึกอบรมบุคลากรก่อนการปฏิบัติ และความเหมาะสมของระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ

กระบวนการ หมายถึง การวางแผน การดำเนินงานที่นำไปสู่การปฏิบัติ มีการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นขั้นตอน มีกิจกรรมหลากหลายตามเป้าหมายมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการก่อนการปฏิบัติ มีการประชาสัมพันธ์และการประสานงานที่ดี พร้อมทั้งกำกับติดตามให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เมื่อพบข้อบกพร่องได้มีการแก้ไขและแสดงถึงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม

ผลผลิต หมายถึง ผลที่ผู้เข้าร่วมโครงการทุกภาคส่วนโดยเฉพาะนักเรียนมีความตระหนักและสำนึกในคุณธรรมจริยธรรม พร้อมประพฤติปฏิบัติแต่ความดีอย่างเป็นนิจ เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอจนเป็นที่กล่าวขานยกย่องชื่นชมโดยภาพรวมจากบุคคลภายนอก

ผลกระทบ หมายถึง ผลกระทบของโครงการที่มีต่อบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อม และปัจจัยอื่น ๆ ตลอดจนการปรับใช้หรือขยายผลจากโครงการโรงเรียนคุณธรรมไปสู่หน่วยงานอื่นที่สนใจ

ตัวชี้วัด หมายถึง ตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพของโครงการ เช่น จำนวนโครงการคุณธรรมของครูและนักเรียนพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของครูและนักเรียน ที่ปรับเปลี่ยนสอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน, องค์ความรู้ในกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบของโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง สิ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่รวมเข้าด้วยกันเพื่อใช้เป็นฐานในการสร้างโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 1) คุณธรรมอัตลักษณ์ 2) กิจกรรมส่งเสริมความดี 3) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม 4) ขับเคลื่อนทั้งระบบ 5) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 6) เกิดองค์ความรู้ในกระบวนการพัฒนา

การสังเคราะห์องค์ความรู้ หมายถึง การจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้และถอดความรู้ที่ได้จากโครงการ/กิจกรรม อย่างเป็นกระบวนการเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในพื้นที่ 11 โรงเรียน

วิธีการสังเคราะห์ หมายถึง วิธีการ/รูปแบบในการสังเคราะห์องค์ความรู้โรงเรียนคุณธรรมด้วยวิธีการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมโดยจัดหมวดหมู่ความรู้ที่ได้ให้เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายและเผยแพร่สู่สาธารณชน

สมุดบันทึกความดี หมายถึง เครื่องมือในการกำกับติดตามผลของโครงการในรูปของสมุดบันทึกที่ทำขึ้นเพื่อจัดเก็บและบันทึกข้อมูลของนักเรียนในโครงการโรงเรียนคุณธรรมเพื่อบันทึกข้อมูลในเรื่องดี ๆ ที่หนูรู้ เรื่องดี ๆ ที่หนูทำ เรื่องดี ๆ ที่หนูอยากवाद เรื่องดี ๆ ที่หนูอยากเขียน เรื่องดี ๆ ที่ผู้ปกครองอยากบอก และเรื่องดี ๆ ที่คุณครูอยากบอก จำนวน 44 สัปดาห์

คุณธรรมต้นทุน หมายถึง คุณธรรมต้นทุนของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยคุณธรรม 1) ซื่อสัตย์ 2) รับผิดชอบ 3) รักในความเป็นธรรม 4) พอเพียง 5) จิตสาธารณะที่มุ่งเน้นทักษะชีวิต 5 ด้าน ดังนี้ 1) การคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ 2) ตระหนักรู้ในตนเองและความเห็นใจผู้อื่น 3) การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร 4) การตัดสินใจและการแก้ปัญหา 5) การจัดการอารมณ์และความเครียดที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกกับนักเรียนหรือผู้ที่นำคุณธรรมต้นทุนไปใช้

คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน หมายถึง การนำคุณธรรมต้นทุนไปประยุกต์ใช้ของโรงเรียน เครือข่ายที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ภายใต้นิยาม “โตไปไม่โกง” ที่โรงเรียนนำมาใช้ จากคุณธรรมต้นทุนที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนของตน ผ่านกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยเรียกว่าคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมในการทำมาดี และกระบวนการในการทำมาดีของนักเรียนเพื่อพัฒนาสู่ต้นแบบโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนคร ผ่านการถอดองค์ความรู้จากกิจกรรมหลักที่ใช้ในการขับเคลื่อนโครงการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และสมุดบันทึกความดีที่เป็นเครื่องมือในการถอดบทเรียนองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และนักวิจัยเพื่อใช้เป็นต้นแบบ

2. นำองค์ความรู้ที่ได้จากการประยุกต์ใช้คุณธรรมต้นทุนของกรุงเทพมหานคร ที่ประกอบด้วยคุณธรรมซื่อสัตย์ รับผิดชอบรักในความเป็นธรรม พอเพียง จิตสาธารณะ ที่พัฒนาเป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนในโครงการที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนไปประยุกต์ใช้ในการปรับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างการมีส่วนร่วมของโรงเรียนอื่น ๆ ได้

3. สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานที่สนใจสามารถนำรูปแบบ วิธีการกระบวนการ และปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของโครงการ ที่ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ในโรงเรียน หรือหน่วยงานในด้านการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมได้

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้กิจกรรมหลักของโครงการ 11 กิจกรรมในการขับเคลื่อน ผลผลิตที่ได้จากกิจกรรมพบว่า

1. กิจกรรมประชุมร่วมกับผู้บริหารเขตพระนคร และผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพระนคร พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจกระบวนการพัฒนาสู่โรงเรียนคุณธรรมและมีแนวทางในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้สอดคล้องกับนโยบายของกรุงเทพมหานคร

2. กิจกรรมสมุดบันทึกความดี พบว่านักเรียนได้ใช้สมุดบันทึกความดีฝึกความคิด ทบทวนการกระทำและเขียนบันทึกความดีของตนเอง จำนวน 44 สัปดาห์ สู่การปฏิบัติ, ผู้ปกครองได้ใช้สมุดบันทึกความดีเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร/เรียนรู้ความสนใจและความรู้สึกของบุตรหลาน, ครูใช้สมุดบันทึกความดีเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร/เรียนรู้ใส่ใจความรู้สึก การกระทำและสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียน, ผู้บริหารได้ใช้สมุดบันทึกความดีเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ/พัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้สอดคล้องกับนโยบายของกรุงเทพมหานคร ได้ภาพสะท้อนบริบทแวดล้อมตัวนักเรียนและใช้ในการติดตามพฤติกรรมนักเรียน

3. กิจกรรมมุมคุณธรรม พบว่านักเรียนได้ความรู้และกระบวนการพัฒนาด้านคุณธรรมเพิ่มเติมมากขึ้นจากการสอน จากการได้อ่าน ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรม บนกระดานแสดงความคิดเห็น และสะท้อนความคิดเห็นจัดทำบอร์ดคุณธรรม, ครูได้ภาพสะท้อนความคิด/ความรู้ของนักเรียน และสามารถพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนสู่การสอนได้เพิ่มขึ้น, นักเรียนและครูมีส่วนร่วมกันในการพัฒนาความคิดเห็นด้านคุณธรรมผ่านการร่วมกันทำกิจกรรมในมุมคุณธรรมที่จัดขึ้น

4. กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารและครูแกนนำ พบว่าผู้บริหารและครูแกนนำสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการบูรณาการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมได้, ได้กิจกรรมที่เป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของแต่ละโรงเรียนสู่การนำไปปฏิบัติ

5. กิจกรรมศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนน้อมใจเชียงใหม่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ พบว่าผู้บริหารและครูได้เรียนรู้กิจกรรมด้านคุณธรรมที่ประสบความสำเร็จ ได้แนวทางในการบริหารสถานศึกษาและสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน/การจัดการเรียนการสอน และแนวทางในการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้คุณธรรมโดยปรับกิจกรรมของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม/ชุมชน

6. กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา พบว่าผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการบูรณาการเรียนการสอน โดยนำคุณธรรมต้นทุน “โตไปไม่โกง” ไปประยุกต์ใช้เป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของแต่ละโรงเรียน

7. กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการนักเรียน ระดับชั้นประถมปลาย พบว่านักเรียนค้นหา ต้นทุนคุณธรรมในตนเองได้ และนำคุณธรรมที่มีในตนมาจัดกิจกรรมส่งเสริมความดีที่สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองได้ผ่านกิจกรรมส่งเสริมความดีที่ร่วมกันคิดขึ้น

8. กิจกรรมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน พบว่าผู้ปกครอง สามารถใช้สมุดบันทึกความดีเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและพัฒนาความเอาใจใส่นักเรียน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรมในชุมชน โดยผู้ปกครองเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน

9. กิจกรรมถอดองค์ความรู้ พบว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาขับเคลื่อน โรงเรียนคุณธรรมร่วมกัน จนเกิดเป็นองค์ความรู้ “คุณธรรมอัตลักษณ์” ที่ใช้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของแต่ละโรงเรียน ทั้ง 11 โรงเรียน

10. กิจกรรมสัปดาห์วิชาการคุณธรรม พบว่าผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมผ่านกิจกรรมส่งเสริมความดี คุณธรรมอัตลักษณ์ ได้ทั้ง 11 โรงเรียน ในกรอบของคุณธรรมต้นทุน “โตไปไม่โกง” ร่วมกันและนำเสนอผลด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

11. กิจกรรมติดตามประเมินผลกิจกรรม จากการประเมินผลโครงการโดยใช้ CIPP Model และทำการประเมินใน 2 มิติ คือ มิติแนวตั้ง และมิติแนวนอน ได้แก่ บริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context) ปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการทำงาน (Process) และ ผลผลิต (Product) ร่วมกับการบรรยายที่ประเมินจากแบบบันทึกผลกิจกรรม โดยการตัดสินคุณค่าเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดผลการตัดสินประเมินโครงการ และสร้างแบบจำลอง (Model) ในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ประสบผลสำเร็จจากองค์ความรู้ที่ได้จากการติดตามประเมินผล

การประเมินโครงการในมิติแนวคิด

ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อมของโครงการ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนคุณธรรมของบุคลากร จากการประชุมชี้แจงรายละเอียดของโครงการให้กับโรงเรียนทั้ง 11 โรงเรียนในเขตพระนครที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายความร่วมมือในการสร้างโรงเรียนคุณธรรม ที่มีความพร้อมและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของโครงการที่มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยในบริบทของโครงการจากการเข้ามามีส่วนร่วมของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายได้นำไปสู่ความรู้ความเข้าใจโครงการของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่พัฒนาไปสู่การเป็น “ครูแกนนำ” ที่มีความรู้ความเข้าใจโครงการและสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจสู่โรงเรียนที่สังกัด และชุมชนแวดล้อม ในการจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมที่สนับสนุนในกระบวนการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรมร่วมกันในด้านการวางแผนหรือแนวทางในการดำเนินงานที่มีความเป็นส่วนร่วม และแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายของแต่ละโรงเรียน 11 โรงเรียน ที่เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการการสร้างโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนของโครงการในขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ของโครงการจาก บริษัท เทเวศร จำกัด (มหาชน) ที่เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนโครงการ ในการให้ความรู้ การจัดทำกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม สร้างเครื่องมือในการกำกับติดตามผล และสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมขึ้นในโรงเรียนเครือข่ายแต่ละแห่ง ร่วมกับแผนการดำเนินงานของแต่ละโรงเรียนได้วางไว้ทั้ง 11 โรงเรียน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย บุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจโครงการ แผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร และนโยบายของโรงเรียน การบริหารจัดการร่วมกันของผู้บริหาร, ครู, นักเรียน, และผู้ปกครอง รูปแบบของกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมของแต่ละโรงเรียน และงบประมาณในการดำเนินงานเป็นปัจจัยนำเข้าที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ

ด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการ

กิจกรรมหลักของโครงการ 11 กิจกรรม ในการขับเคลื่อนกระบวนการคุณธรรมอัตลักษณ์ของแต่ละโรงเรียน และคุณธรรมเป้าหมายที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และส่งเสริมทักษะชีวิต โดยกระบวนการดำเนินงานของโครงการผ่านกิจกรรม 1) กิจกรรมประชุมร่วมกับผู้บริหารเขตพระนคร และผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพระนคร 2) กิจกรรมสมุดบันทึกความดี 3) กิจกรรมมุมคุณธรรม 4) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารและครูแกนนำ 5) กิจกรรมศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ 6) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา 7) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการนักเรียนระดับชั้นประถมปลาย 8) กิจกรรมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน 9) กิจกรรมถอดองค์ความรู้ 10) สัปดาห์วิชาการ คุณธรรม และ 11) กิจกรรมติดตามประเมินผลกิจกรรม โดยในแต่ละกิจกรรมของโครงการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนโครงการสู่ความสำเร็จ

ผลผลิตของโครงการ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกิจกรรมในกระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สามารถนำความรู้ที่ได้เป็นแนวทางในการปรับใช้ในชีวิตประจำวัน หรือประยุกต์ใช้การทำงาน ที่สอดคล้องกับคุณธรรมที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดหรือเผยแพร่ได้โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีทักษะชีวิตที่ดีในสังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อยอดโครงการ

การประเมินโครงการในมิติแนวนอน

จากแบบบันทึกผลกิจกรรมในรูปแบบของกระบวนการ AAR (After Action Review) เพื่อตรวจสอบถึงผลลัพธ์ของกิจกรรมในการเปรียบเทียบความสอดคล้องของมิติในแนวตั้งแต่ละด้าน และแนวนอน โดยตัดสินคุณค่าเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดและผลการตัดสินใจ พบว่า

ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อมของโครงการ

ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการ กับบริบทของโครงการ ความสอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ความสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนที่มีความสอดคล้องของโครงการกับบริบทของสภาพการณ์ในปัจจุบันที่มีความลดน้อยถอยลงของคุณธรรมจริยธรรมในสังคม จึงควรมีการปลูกฝัง

และส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในสังคมโดยมุ่งเน้นที่เด็กและเยาวชนในวัยเรียนที่จะโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ มีความสอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการความรู้ความเข้าใจต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม เห็นความสำคัญของโครงการและเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 11 โรงเรียน

ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของโครงการความพร้อมของทรัพยากรในการดำเนินงานของบุคลากร งบประมาณของโครงการ และการมีส่วนร่วมของเครือข่าย มีความสอดคล้องของโครงการในการสนับสนุนด้านข้อมูลสารสนเทศกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของโครงการที่ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยของโครงการตามช่วงเวลาในการจัดทำกิจกรรมโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการขับเคลื่อนกิจกรรมของโครงการ มีความสอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ มีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเป็นอย่างดี เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานหลักตามเป้าหมายของโครงการ (คุณธรรมเป้าหมาย) และวางแผนในการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับโครงการ (คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) ทั้ง 11 โรงเรียน

ด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการ การถ่ายทอดความรู้ความเหมาะสมของขั้นตอนความต่อเนื่องของกิจกรรมระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ มีความสอดคล้องของโครงการในการดำเนินงานของวิทยากร ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความพร้อมเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม และความต่อเนื่องของโครงการ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ มีความสอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อื่นได้ และการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนโครงการสามารถนำองค์ความรู้จากกิจกรรมไปพัฒนาปรับปรุงประยุกต์ใช้กิจกรรมในการขับเคลื่อน“คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน” ภายใต้อุดมการณ์ “โตไปไม่โกง” ที่ส่งผลต่อการพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และส่งเสริมทักษะชีวิตที่ดีทางสังคม

ด้านผลผลิตของโครงการ คุณธรรม
อัตลักษณ์ของโรงเรียนในโครงการคุณธรรม
เป้าหมายของโครงการ(โตไปไม่โกง) การนำความรู้
ที่ได้ไปถ่ายทอด ปรับปรุงประยุกต์ใช้ได้ในการ
ทำงาน ในชีวิตประจำวันของกลุ่มเป้าหมาย
ที่เข้าร่วมโครงการมีความสอดคล้องของโครงการ
ในเรื่องความรู้ความสามารถและการมีส่วนร่วม
ของเครือข่าย วิทยากร และคณะทำงาน สามารถ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
และสามารถขยายผลของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม
สู่การปรับปรุง ประยุกต์ใช้ได้ตรงกับบริบท
ของโรงเรียน และเป้าหมายของโครงการสอดคล้อง
กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม
เป็นเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการ
ความสำเร็จของโครงการดำเนินงานในกระบวนการ
ขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สามารถนำความรู้
การมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกเกี่ยวกับคุณธรรม
ในชีวิตประจำวัน และทักษะชีวิตที่ดีในสังคม
ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ นำมาเป็นแนวทาง
ในการปรับใช้หรือประยุกต์ใช้การทำงาน ในชีวิต
ประจำวันที่สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์
ของแต่ละโรงเรียน และสามารถนำองค์ความรู้
ที่ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมในการถ่ายทอดเผยแพร่
องค์ความรู้ที่มี และมีส่วนร่วมในการพัฒนา
ต่อยอดโครงการ

การตัดสินใจเปรียบเทียบกับตัวชี้วัด และ ผลการตัดสินใจโครงการ

**ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อมของ
โครงการ** ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์
โครงการกับบริบทของโครงการ ความสอดคล้องกับ
หลักสูตรการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
ความสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนมีตัวชี้วัด
คือ โครงการที่ดำเนินการต้องมีความสอดคล้อง
กับบริบทของโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน
ที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักสูตร
ของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับนโยบาย
ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ผลการตัดสินใจ
ตามตัวชี้วัด คือ โครงการมีความต่อเนื่อง
มีกระบวนการในการดำเนินงานตามกิจกรรม
หลักทั้ง 11 กิจกรรม และมีกิจกรรมย่อย
ของโครงการในการขับเคลื่อนในการกระตุ้น
ให้เกิดการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้บริหาร
โรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา
และชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความหลากหลาย
ของกิจกรรมที่มีเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้น
ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง
ร่วมกันในการวางแผนพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของโครงการความพร้อมของทรัพยากรในการดำเนินงานของบุคลากรงบประมาณของโครงการ การมีส่วนร่วมของเครือข่าย มีตัวชี้วัดคือ มีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการที่ชัดเจน และมีความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ความพร้อมของโรงเรียนที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานของโครงการอย่างต่อเนื่อง มีการสนับสนุนงบประมาณและเทคโนโลยีสารสนเทศจากหน่วยงานผู้จัดทำโครงการ ผลการตัดสินใจตามตัวชี้วัด คือ ความชัดเจนของโครงการความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนเครือข่าย ความพร้อมของงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ และเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนวางแผนงาน (คุณธรรมเป้าหมาย) และวางแผนในการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับโครงการในโรงเรียนที่สังกัด (คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)

ด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการการถ่ายทอดความรู้ความเหมาะสมของขั้นตอนความต่อเนื่องของกิจกรรมระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำมีตัวชี้วัด คือ กลุ่มเป้าหมายสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนของกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำสามารถนำองค์ความรู้จากกิจกรรมไปพัฒนา

ปรับปรุงประยุกต์ใช้ได้ผลการตัดสินใจตามตัวชี้วัดคือกระบวนการดำเนินงานของโครงการมีความต่อเนื่องในแต่ละกิจกรรม ที่ส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้และสามารถถ่ายทอดสู่ผู้อื่นได้ โดยมีผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ผู้ปกครองบุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงานสนับสนุนเป็นแกนหลักในการการขับเคลื่อนโครงการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาปรับปรุงประยุกต์ใช้เป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และคุณธรรมต้นทุน “โตไปไม่โกง” ร่วมกันของโรงเรียนเครือข่ายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในโครงการ

ด้านผลผลิตของโครงการคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนในโครงการคุณธรรมเป้าหมายของโครงการ (โตไปไม่โกง) การนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอด ปรับปรุงประยุกต์ใช้ได้ในการทำงาน ในชีวิตประจำวันของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการมีตัวชี้วัด คือการปรับใช้หรือประยุกต์ใช้คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนคุณธรรมเป้าหมายของโครงการ (โตไปไม่โกง) มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในชีวิตประจำวัน มีทักษะชีวิตที่ดีในสังคมผลการตัดสินใจตามตัวชี้วัด คือผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นอย่างดีสามารถนำความรู้ที่มีถ่ายทอดสู่การปฏิบัติการประยุกต์

ใช้การทำงาน นำความรู้ไปถ่ายทอดหรือเผยแพร่ได้ และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในชีวิตประจำวัน มีทักษะชีวิตที่ดีในสังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อยอดโครงการและขยายผลสู่โรงเรียนพื้นที่อื่นที่มีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม

โดยความสำเร็จของโครงการเป็นไปตามกรอบของแนวคิดและทฤษฎีการประเมินโครงการที่เป็นกระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจและเป็นเครื่องมือที่ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อหลีกเลี่ยงและขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น และใช้ผลจากการประเมินเป็นข้อมูลในการตัดสินใจที่จะดำเนินการต่อหรือเลิกโครงการโดยใช้การกระบวนการ CIPP Model การประเมินในการตัดสินใจคุณค่าของโครงการซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกิจกรรมหลักของโครงการและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินงานด้วยกระบวนการจัดการความรู้ Knowledge Management: KM การถอดบทเรียนด้วยการเรียนรู้จากเพื่อน (Peer Assist-PA) เป็นการเรียนรู้ก่อนการทำกิจกรรม โดยใช้หลักการรู้เขารู้เรา ในการเรียนรู้ร่วมกัน สิ่งที่เราเรียนรู้ร่วมกันสร้าง (เกิดความรู้ใหม่) โดยใช้การประชุม/ประชุมเชิงปฏิบัติในการสร้างความเข้าใจโครงการร่วมกัน และใช้การถอดบทเรียนระหว่างทำกิจกรรมด้วยวิธีเล่าเรื่อง (Story Telling) ในกิจกรรมย่อยในการเรียนรู้ก่อนหรือระหว่างทำกิจกรรม ร่วมกับการถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ (After Action

Review: AAR) อย่างเป็นขั้นตอนในการจับความรู้ที่เกิดขึ้นสั้น ๆ ภายหลังการทำกิจกรรม แล้วนำไปสู่การวางแผนในครั้งต่อไป ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วม มีความตื่นตัวและมีความรู้สึกผูกพันกับโครงการและกิจกรรมที่เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อน จากการถอดองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมหลักและกิจกรรมย่อยของโครงการได้นำมาสังเคราะห์การถอดบทเรียนเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Retrospect) โดยเป็นการรวบรวมความรู้ในระยะยาวสำหรับคณะทำงานและเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อการขยายผลและต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการ โดยนำผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมทั้งหมด

โดยนำมาใช้เป็นสารสนเทศในการตรวจสอบเป้าหมายของโครงการและพิจารณาถึงจุดเด่น จุดด้อยของโครงการนั้นอย่างมีระบบแล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการเพื่อดำเนินงานนั้นต่อไป หรือจะยุติการดำเนินงาน หรือนำข้อมูลปัญหา อุปสรรคที่พบไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

การสังเคราะห์องค์ความรู้

คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ภายใต้กรอบคุณธรรมต้นทุน “โตไปไม่โกง” ที่กลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดขึ้น ในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมทั้ง 11 โรงเรียน ที่ประกอบด้วยคุณธรรมเป้าหมาย 1) ซื่อสัตย์ 2) รับผิดชอบ 3) รักในความเป็นธรรม 4) พอเพียง 5) จิตสาธารณะ ที่มุ่งเน้นทักษะชีวิต 5 ด้าน ที่ประกอบด้วย 1) การคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ 2) ตระหนักรู้ในตนเองและความเห็นใจผู้อื่น 3) การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร 4) การตัดสินใจและการแก้ปัญหา 5) การจัดการอารมณ์และความเครียด โดยโรงเรียนเป้าหมาย ได้จัดกิจกรรมผ่านการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ตามบริบทของโรงเรียน จำนวน 62 กิจกรรม ที่แบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ด้านจิตอาสา 9 กิจกรรม 2) ด้านวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ 7 กิจกรรม 3) ด้านความสะอาด (การมีส่วนร่วมในด้านความสะอาด) 14 กิจกรรม 4) ด้านวิถีไทยศาสนาและครอบครัว 8 กิจกรรม 5) ด้านการออมและวินัยการออม 6 กิจกรรม 6) ด้านมารยาทและระเบียบวินัยในตนเองและส่วนรวม 18 กิจกรรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม/ทักษะชีวิตร่วมกันของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่ได้จากข้อมูลตามตัวชี้วัดจากกิจกรรมที่ทางโรงเรียนได้ดำเนินการ จำแนกตามคุณธรรมต้นทุนได้ โรงเรียนได้ดำเนินการ

ตามกระบวนการขับเคลื่อน Main Moral Model “โตไปไม่โกง” 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) คุณธรรมต้นทุน 2) คุณธรรมเป้าหมาย 3) พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก 4) กิจกรรมส่งเสริมความดี 5) ทักษะชีวิต 6) เครื่องมือการติดตาม 7) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 8) องค์กรความรู้ 9) รูปแบบการขับเคลื่อน ผ่านกิจกรรมที่เป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของแต่ละโรงเรียน ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และทักษะชีวิต ดังนี้

คุณธรรมความซื่อสัตย์ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และทักษะชีวิตในด้านการมีระเบียบวินัยการพูดจริงทำจริง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นเต็มความสามารถ เข้าสอนตรงเวลาและทุกครั้งไม่ทิ้งเด็กนำเงินออมนักเรียนไปฝากธนาคารตามจำนวนที่นักเรียนออมการเก็บของของคนอื่นได้คืนเจ้าของ/ของหายได้คืนการมาโรงเรียนก่อนเวลาการส่งงานก่อนถึงเวลาที่กำหนด และการบันทึกความดีที่ได้ทำลงในสมุดบันทึกความดี

คุณธรรมความรับผิดชอบส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และทักษะชีวิต ในด้านการตั้งใจสอน รับผิดชอบ ต่องานที่ได้รับมอบหมายเข้าทำงานตรงเวลาและ ออกงานตรงเวลาแต่งกายตามข้อตกลงของ โรงเรียน ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อ งานที่สำเร็จ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน การอยู่เฝ้าในวันหยุดทำงานส่งตามที่กำหนดและ ทันทเวลาส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา และการยอมรับข้อผิดพลาดของตัวเองและแก้ไข ปรับปรุง

คุณธรรมรักในความเป็นธรรมส่งผลต่อ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และ ทักษะชีวิต ในด้านการเสียสละเวลากำลังกาย กำลังใจในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม บริหารงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม ไม่ละเลย ต่อการปฏิบัติหน้าที่ เป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษา ประโยชน์ของส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ของทางโรงเรียนมีสัมมาคารวะให้ความเคารพ ผู้ที่สูงอายุกว่า

คุณธรรมความพอเพียงส่งผลต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และทักษะ ชีวิตในด้านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การเก็บออม การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การประมาณการในการซื้อสิ่งของต่าง ๆ

คุณธรรมจิตสาธารณะส่งผลต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และทักษะ ชีวิตในด้านความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เก็บขยะ/ สิ่งที่วางไว้ไม่เป็นที่ ช่วยเหลือเด็กด้านการเรียน (นอกเวลา) บริการทางสังคม การรณรงค์ให้ความรู้ และพัฒนาเรื่องความสะอาดของชุมชน/วัด

โดยพบว่า มีตัวชี้วัดทางสังคมด้านคุณธรรม
ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบ่งชี้
เชิงบวกของนักเรียน ที่เป็นองค์ความรู้ที่ได้จาก
การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียน ครู
และผู้บริหาร ที่ได้ร่วมกันดำเนินงานตามคุณธรรม

เป้าหมาย “โตไปไม่โกง” ที่นำมาใช้ให้เหมาะสม
กับบริบทสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
โดยจำแนกตามกิจกรรม และองค์ความรู้ที่ได้
รายโรงเรียน ดังภาพที่ 2 องค์ความรู้ภายใต้
คุณธรรมเป้าหมายโตไปไม่โกง

โรงเรียน	รูปแบบการขับเคลื่อน	องค์ความรู้
ราชบพิธ	1 วันในราชบพิธกับวิถีชีวิต ที่พอเพียง	หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง
วัดมหรณพาราม ในพระราชูปถัมภ์ฯ	รอบครัวอบอุ่น 18 ครอบครัว	ต้นแบบครอบครัวคุณธรรม
วัดมหาธาตุ	อาสาสมัครนักร้อง	เป้าหมายชีวิตในการออม
วัดพระเชตุพน	พี่สอนน้อง (การเป็นแบบอย่าง)	ภูมิปัญญาไทย
วัดสุทัศน์	บ้านสี่คุณธรรม (พืชน้องตาม)	กระบวนการพัฒนาศติ สมาธิ วิถีไทย วิถีพุทธ
วัดราชบูรณะ	กระบวนการกลุ่ม	Reflection (ภาพสะท้อนกลับ)
วัดมกุฏกษัตริยาราม	พัฒนาทักษะทางการคิด อย่างมีส่วนร่วม	มารยาท
วัดตรีทศเทพ	พืชน้อง (พืชน้องทำ)	จิตอาสา
วัดใหม่อมตรส	การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย	บทบาทและหน้าที่ที่พึงกระทำ
วัดอินทรวihar	กระบวนการกลุ่ม/ทีม/ชั้น	ประหยัด/อดออม
วัดราชนันทดา	ระบบหน่วยสี่	แบบประเมิน
ขับเคลื่อนทั้งระบบ	กิจกรรมส่งเสริมความดี	การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ภายใต้คุณธรรมเป้าหมายโตไปไม่โกง

โรงเรียนราชบุรี ใช้องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ด้านความพอเพียงโดยมีรูปแบบการขับเคลื่อน **1 วันในราชบุรีกับวิถีชีวิตพอเพียง** ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกทางสังคมในด้าน 1) การมีวินัยในการรับประทานอาหาร 2) การมีวินัย (ในตนเอง) 3) การมีทักษะชีวิต 4) การคัดแยกขยะ 5) การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

โรงเรียนวัดมหรณพาราม ในพระราชูปถัมภ์ฯ ใช้องค์ความรู้ต้นแบบครอบครัวคุณธรรมเป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ด้านจิตอาสาโดยมีรูปแบบการขับเคลื่อน **ครอบครัวอบอุ่น 18 ครอบครัว** ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในด้าน 1) นักเรียนมีความเป็นผู้นำ 2) นักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดี 3) นักเรียนมีความเสียสละ 4) นักเรียนมีความมั่นใจที่ก่อให้เกิดจิตอาสาขึ้นในโรงเรียนในเรื่อง พี่น้า น้อง พี่สอนน้อง พี่ช่วยน้อง พี่ตามน้อง เช่น นักเรียนจะแบ่งหน้าที่ในการทำงานร่วมกัน

โรงเรียนวัดมหาธาตุ ใช้องค์ความรู้เป้าหมายชีวิตในการออม (4อ) 1) การออมเพื่อตนเอง 2) การออมเพื่อครอบครัว 3) การออมเพื่อสังคม 4) การออมเพื่อศาสนา เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ด้านรับผิดชอบ ชื่อสัตย์ และมีวินัยโดยมีรูปแบบการขับเคลื่อน **อาสาสมัครนักออม** ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของนักเรียนในด้าน 1) ชื่อตรงต่อตนเอง 2) รับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) วินัยในการออม

โรงเรียนวัดพระเชตุพน ใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยที่ใช้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ด้านรับผิดชอบ มีวินัยต่อตนเอง ครอบครัว สังคมโดยรวมโดยมีรูปแบบการขับเคลื่อน **พี่สอนน้องใช้การเป็นแบบอย่าง** ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในการทำความดีที่ประกอบด้วย ดีทุกอย่าง ดีทุกที่ ดีทุกเวลา

โรงเรียนวัดสุทัศน์ ใช้องค์ความรู้กระบวนการพัฒนาสติ สมาธิ วิถีไทย วิถีพุทธที่ใช้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ด้านรับผิดชอบ โดยมีรูปแบบการขับเคลื่อน **บ้านสี่คุณธรรมพี่น้า น้องตาม** ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่บนวิถีความเป็นไทยในด้าน 1) มีนิสัยรักการอ่าน 2) มีระเบียบวินัย มีสัมมาคารวะ 3) มีศีล สติ สมาธิ 4) รักความสะอาด ลดการใช้พลังงาน

โรงเรียนวัดราชบูรณะ ใช้องค์ความรู้การไตร่ตรองการสะท้อนความคิด (Reflection) ที่ใช้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ด้านจิตสาธารณะ โดยมีรูปแบบการขับเคลื่อนกระบวนการกลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำ **ร่วมไตร่ตรอง** ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในด้าน 1) ความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2) การรักษาความสะอาด 3) การดูแลทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม

โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม ใช้องค์ความรู้ด้านมารยาท ที่ใช้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ด้านรับผิดชอบ โดยมีรูปแบบการขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะทาง **คิดแบบมีส่วนร่วม** ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในด้าน 1) รับผิดชอบต่อตนเอง 2) รับผิดชอบต่อบุคคลอื่น 3) รับผิดชอบต่อโรงเรียน 4) รับผิดชอบต่อชุมชน และสังคม

โรงเรียนวัดตรีทศเทพ มีองค์ความรู้ด้านจิตอาสา ที่ใช้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ด้านรับผิดชอบ โดยมีรูปแบบการขับเคลื่อน **พินิจน้อง (พี่พินิจทำ)** ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในด้าน 1) การทำงานด้วยจิตอาสา 2) ความมีน้ำใจช่วยเหลือ 3) ตรงต่อเวลา 4) รู้บทบาทหน้าที่

โรงเรียนวัดใหม่อมตรสใช้องค์ความรู้ด้านบทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำ ที่ใช้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ด้านรับผิดชอบ โดยมีรูปแบบการขับเคลื่อน **การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย** ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในด้าน 1) รับผิดชอบต่อในการอ่าน 2) รับผิดชอบต่อในการออม 3) รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม 4) รับผิดชอบต่อวัฒนธรรมไทย

โรงเรียนวัดอินทริวิหาร มีองค์ความรู้ด้านประหยัด/อดออม เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ในด้านความพอเพียง โดยมีรูปแบบการขับเคลื่อน **กระบวนการกลุ่ม/ทีม/ชั้น** ในการขับเคลื่อนที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในด้าน 1) ตนเองพอเพียง 2) โรงเรียนพอเพียง 3) ครอบครัวพอเพียง 4) ชุมชน/สังคมพอเพียง

โรงเรียนวัดราชันดดา ใช้องค์ความรู้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ใช้เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม “โตไปไม่โกง” ด้านวินัย โดยมีรูปแบบที่ใช้ในการขับเคลื่อนโดย **ใช้หน่วยสี** ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในด้าน 1) วินัยต่อตนเอง 2) วินัยต่อครอบครัว 3) วินัยต่อโรงเรียน 4) วินัยต่อสังคม และชุมชน

ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของโครงการ

จุดแข็ง Strengths (S) ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือ มีครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ที่เป็นต้นแบบมีความรู้ความสามารถในการดำเนินโครงการ และถ่ายทอดความรู้ได้ และคณะทำงานในการขับเคลื่อนที่เป็นวิทยากรเป็นคณะทำงานโครงการ มีกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มุ่งผลสำเร็จของโครงการ และมีระบบกำกับติดตามผลที่ต่อเนื่อง

จุดอ่อน Weaknesses (W) ความใหม่ของโครงการที่เป็นโครงการนำร่อง ซึ่งต้องทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ และต้องดำเนินตามกระบวนการโรงเรียนคุณธรรม ที่ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนหรือประยุกต์ใช้กับการวางแผนบริหารจัดการของโรงเรียนที่มีอยู่ และเป็นภาระงานของครู

โอกาส Opportunities (O) พบว่า ในกระบวนการขับเคลื่อนโครงการที่นำไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนที่มีความสัมพันธ์กัน ร่วมมือกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเป็นอย่างดี รวมถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับโครงการที่เป็นส่วนสนับสนุนโครงการของโรงเรียนเครือข่าย และความพร้อมในการปรับเปลี่ยน ประยุกต์ใช้ความรู้ของโครงการสู่การปฏิบัติของผู้บริหารและครูแกนนำ และมีปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนโครงการในการสนับสนุนงบประมาณและให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการ

อุปสรรคหรือข้อจำกัด Threats (T) พบว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และสภาพแวดล้อมที่แวดล้อมโรงเรียนที่มีเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการทางสังคมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน และในเรื่องการกำกับติดตามตัวชี้วัดต่างๆ ของหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อโครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นภาระงานเพิ่มของครู และผู้บริหาร

แนวทางในการแก้ไข

โดยมีแนวทางในการแก้ไขจุดอ่อนของโครงการ ในประเด็นความใหม่ของโครงการ โดยใช้การจัดอบรม สัมมนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อชี้แจงข้อมูลให้ความรู้ และร่วมระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างคณะทำงานวิจัย ผู้บริหาร ครู และของโรงเรียนเป้าหมาย ทั้ง 11 โรงเรียน ส่วนในประเด็นภาระงานของครู ใช้แนวทางในการแก้ไขโดยการจัดอบรม สัมมนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อชี้แจงข้อมูลในการประยุกต์โครงการเข้าสู่การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนตามหลักการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เพื่อไม่เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครูแกนนำ ผู้รับผิดชอบ และยังเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สามารถใช้ในการตอบตัวชี้วัดของหน่วยงานต้นสังกัดได้

ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ

จากผลการประเมินโครงการ และการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม พบว่ามีปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการสู่ความสำเร็จ 6 ปัจจัยที่ประกอบด้วย

1. “กิจกรรมหลัก” 11 กิจกรรม ที่ใช้ในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ด้วยกระบวนการ After Action Review ในการค้นหาองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม และใช้ในการขับเคลื่อนโครงการทั้งระบบในการค้นหาคุณธรรมสู่การนำไปปฏิบัติ

2. “องค์ความรู้” Knowledge Management ที่ได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการขับเคลื่อนคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ร่วมกับการสังเคราะห์ Synthesis องค์ความรู้ของโครงการ เพื่อขยายผลและต่อยอดโครงการ

3. “รูปแบบการขับเคลื่อน” โรงเรียน
คุณธรรมของโรงเรียนเครือข่าย ที่มีรูปแบบในการ
ขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
ในการประยุกต์ใช้แบบจำลอง Main Moral
Model 9 ขั้นตอน ที่ประกอบด้วย 1) คุณธรรม
ต้นทุน (โตไปไม่โกง) 2) คุณธรรมเป้าหมายที่นำ
มาใช้ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก (คุณธรรม
อัตลักษณ์) 3) พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกตาม
คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) กิจกรรม
ส่งเสริมความดีของโรงเรียน 5) ทักษะชีวิต
ที่ได้จากกิจกรรมส่งเสริมความดี 6) เครื่องมือ
ในการติดตาม (สมุดบันทึกความดี) 7) การปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมที่สังเกตได้ และผ่านการบันทึกในสมุด
บันทึกความดี 8) องค์ความรู้ที่นำมาใช้ (คุณธรรม
อัตลักษณ์ที่นำมาใช้) 9) รูปแบบการขับเคลื่อน
ที่นำมาใช้ เช่น 1 วันในราชบพิธกับวิถีชีวิต
พอเพียง ที่ใช้เป็นระบบในการขับเคลื่อนคุณธรรม
อัตลักษณ์ของโรงเรียน

4. “สมุดบันทึกความดี” เครื่องมือในการ
กำกับติดตาม ขยายผลและต่อยอดโครงการ
สู่พื้นที่อื่นในการปลูกฝังและสร้างเสริมคุณธรรม
ดังตัวอย่างจากการสังเคราะห์องค์ความรู้
ผ่านสมุดบันทึกความดี ในการจัดกลุ่มของ
พฤติกรรมของนักเรียนที่ปรับเปลี่ยนไป พบว่า
นักเรียนส่วนมากบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
กับตนเอง ภายในครอบครัว เพื่อน โรงเรียน
สิ่งแวดล้อม และชุมชน ที่เป็นภาพการสะท้อน
ความรู้สึกรู้สึกคิด ความดีที่ได้ทำ ซึ่งสามารถนำมา
ใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิตได้ตรงกับ
กับทักษะชีวิตที่มีของนักเรียน

5. “การกำกับติดตามผล” โครงการในระยะยาว โดยกระบวนการ (4ต) ประกอบด้วย

5.1 “ต่อเนื่อง” ผลลัพธ์ที่ได้ของโครงการที่นำไปสู่การปฏิบัติควรมีความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อจัดเก็บความรู้ที่ได้ในการสร้าง Best Practice วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศที่สามารถพัฒนาเป็นคู่มือในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมได้อย่างเป็นแบบแผน ในการใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม หรือด้านอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 “ติดตาม” กำกับติดตามอย่างมีแบบแผน และต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นการปฏิบัติ และติดตามผลในระยะยาวของโครงการและจัดเก็บข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างฐานข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงาน หรือแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างกระบวนการกำกับติดตาม

5.3 “ต่อยอด” ขยายผลความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของเครือข่าย และเผยแพร่กระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จสู่โรงเรียนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียง หรือหน่วยงานที่สนใจการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมในหน่วยงาน

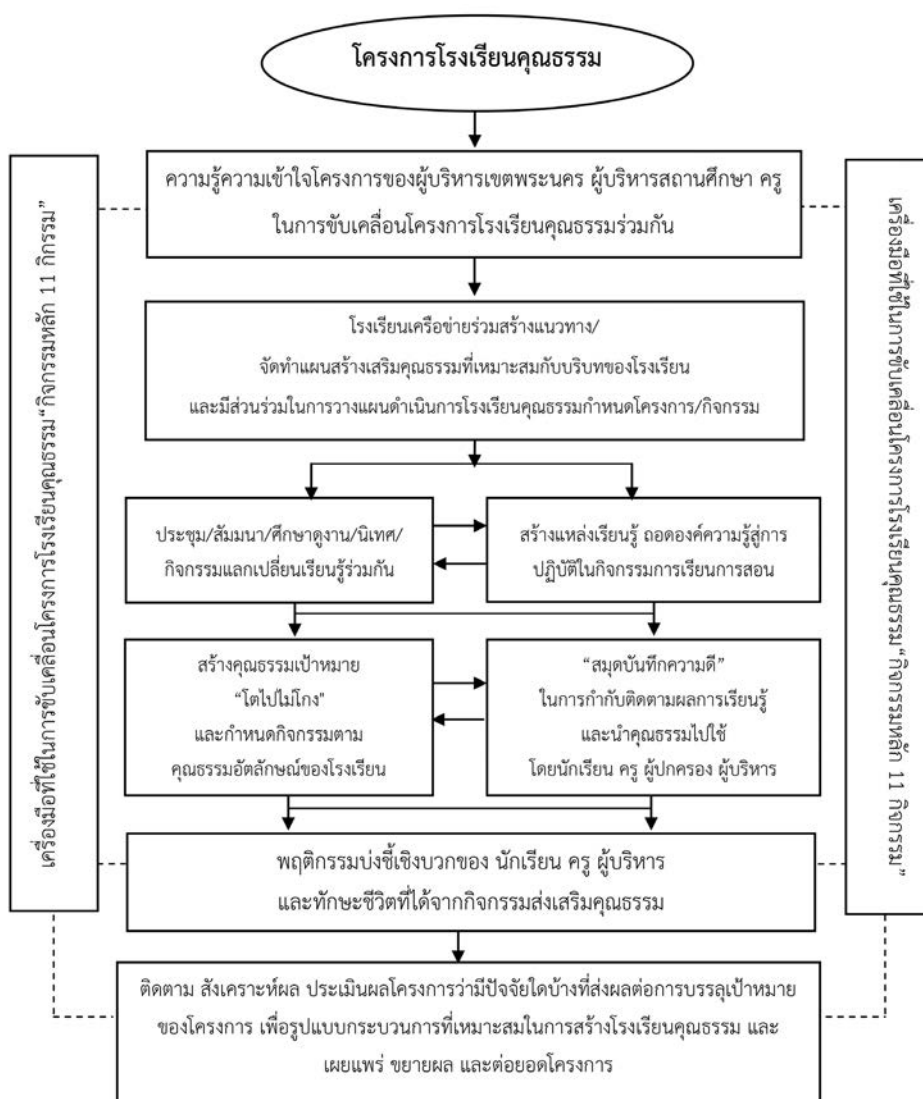
5.4 “เติบโต” รักษาคุณภาพและมาตรฐานของการปฏิบัติ เพื่อสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมที่กว้างขวางขึ้น และเติบโตร่วมกันอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนคุณธรรมเป้าหมายในครั้งนี้ ทั้ง 11 โรงเรียน และสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมสู่ความเป็นสากล

6. “การมีส่วนร่วม” ของโรงเรียนเครือข่ายที่เห็นความสำคัญของโครงการ และเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายของผู้บริหารสถานศึกษาคณะบุคลากรทางการศึกษา และครูแกนนำคุณธรรมที่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาตน นักเรียนแกนนำที่เป็นตัวแทนในการขับเคลื่อนคุณธรรมระดับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานสนับสนุน (บริษัท เทเวศร ประกันภัย จำกัด มหาชน) ที่เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมหลักในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม

การบรรลุผลตามเป้าหมายของโครงการ

การบรรลุผลตามเป้าหมายของโครงการ มีกระบวนการในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร สู่ผลสำเร็จ และบรรลุผลตามเป้าหมายของโครงการโดยสรุป กระบวนการเป็นแผนภูมิภาพเพื่อแสดงความ

เชื่อมโยงของกระบวนการขับเคลื่อนที่ใช้ในการศึกษาโรงเรียนคุณธรรม ดังภาพที่ 3 แบบจำลองกระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนคร ที่เป็นองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนที่ได้จากผลการศึกษาวิจัย

ภาพที่ 3 แบบจำลองกระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนคร

จากแผนภูมิภาพแสดงกระบวนการในการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร (เขตพระนคร) ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายของโครงการ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการขับเคลื่อนที่เหมาะสม และบรรลุผลสัมฤทธิ์ของโครงการ จากผลการประเมินโครงการที่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีผลลัพธ์ของกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของการดำเนินงานที่มีความต่อเนื่องอย่างเป็นระบบในการวางแผนการดำเนินงาน จากการดำเนินงานโครงการผ่านกิจกรรมหลัก 11 กิจกรรมที่เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของโรงเรียนเครือข่าย และใช้วิธีการจัดการความรู้ในการเก็บข้อมูลเพื่อถอดองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมทุกกิจกรรม ในการค้นหาจุดบกพร่อง และแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องที่พบจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ร่วมกัน “โตไปไม่โกง”

ที่เป็นคุณธรรมต้นทุนหรือคุณธรรมเป้าหมายร่วมกันของโรงเรียนเครือข่ายในการนำไปประยุกต์ใช้เป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนเพื่อสร้างกิจกรรมส่งเสริมความดีในการขับเคลื่อนโครงการของโรงเรียน และใช้ระบบกำกับติดตามผลการดำเนินงานระหว่างดำเนินกิจกรรมด้วย “สมุดบันทึกความดี” ที่ใช้ในการกำกับติดตามตรวจสอบผล และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ในการตรวจสอบผลของกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และทักษะชีวิตของนักเรียน จากผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายของโครงการ จึงกล่าวได้ว่ากระบวนการขับเคลื่อนโครงการมีความเหมาะสม และส่งผลต่อการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายของโครงการ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการขับเคลื่อนที่เหมาะสมและบรรลุผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การกำกับติดตามผลสำเร็จการดำเนินโครงการในทุก ๆ กิจกรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่พบ เพื่อปรับใช้ในกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องในระยะยาว การนำแบบจำลองกระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนครไปประยุกต์ใช้จึงควรมีการกำกับติดตามผล เพื่อเปรียบเทียบผลของความสำเร็จเพื่อยืนยันของโครงการในการใช้รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

2. “สมุดบันทึกความดี” เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการติดตามผลของโครงการในระยะยาว โดยนำผลที่ได้มาใช้ในการถอดองค์ความรู้และสังเคราะห์ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และทักษะชีวิตของนักเรียนตามภาคเรียนตามระดับชั้นเรียนเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการวางแผนพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอน หรือปรับกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับเครื่องมือวิจัยอื่นหรือปรับใช้ได้ตามบริบทของโรงเรียน

3. แบบจำลองกระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนคร เป็นกระบวนการในการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จของโครงการโรงเรียนคุณธรรมในเขตพระนครสามารถประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนและขยายเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมสำหรับโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้ ■

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558, 23 กันยายน) **รมว.ศธ.ให้นโยบายผู้บริหาร**. ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2559 จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=43199&Key=news_act
- กรมวิชาการ. (2541). **คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- คม ชัด ลึก. (2559, 29 กันยายน). **องคมนตรีเผย “ในหลวง” ทรงรับสั่ง “สร้างคนดีให้บ้านเมือง”**. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2559 จาก <http://www.komchadluek.net/news/regional/244207>
- ชัชวาลย์ ทัดศิวิชัย. (ม.ป.ป.) **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) : มิติใหม่ของรูปแบบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น**. ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2559 จาก www.mgts.lpru.ac.th/mgts/km/picturn/131856480438.doc
- พิษณุ จงสถิตวัฒนา. (2542). **การบริหารการตลาดการวิเคราะห์กลยุทธ์และการตัดสินใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เยาวดีรางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2542). **การประเมินโครงการแนวคิดและการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2559. จาก <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm>
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2544). **การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). **การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: จีรวัฒน์เอ็กซ์เพรส.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพระนคร. (2558). **ข้อมูลทั่วไปของเขต**. ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2559.

จาก <http://www.bangkok.go.th/pranakorn/page/sub/2827/>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรทรวงศึกษาธิการ.

ภาษาอังกฤษ

Alavi, Maryam. (2000). **Knowledge Management and Knowledge Systems**. ICIS'97. Retrieved September 8, 2016, from <http://www.mbs.edu/is/malavi/icis-97-kms/sld011.htm>.>

Kemmis, S. and McTaggart, R. (1988). **The Action Research Planner**. Melbourne: Deakin University Press.

Kotler, P. (1994). **Marketing management analysis, planning, implementation, and control**. (8th ed). New Jersey: Prentice-Hall.

Stufflebeam, D.L. (2004). **The 21st century CIPP model**. In Alkin, M.C. (Ed). **Evaluation roots : Tracing theorists' views and influences**. London: SAGE

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Affiliation: Faculty of Education, Suan Dusit University

ภาคผนวก 1

ภาพประกอบ Mind Map คุณธรรมอัตลักษณ์ 11 โรงเรียน

